

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 936.

CHICAGO, ILL., 20. AVGUSTA (AUGUST 20), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZBIRKA "ZANIMIVIH" NOVIC.

Po dolgotrajni obravnavi pred sodiščem v Chicagi je bil Russell T. Scott obsojen v smrt na vešalih. Z apeli se je usmrtevec odlagalo, kar je baje povzročilo, da je Scott postal od groznega pričakovanja slaboumen. To je dalo njegovim prijateljem povod za nove apele. Posebni zdravniški komisiji je bilo dovoljeno pregledati duševno stanje jetnika. Pronašla je, da je slaboumen. Enaka komisija, ki jo je najelo državno pravdnništvo, je izrekla, da je jetnik pri popolni zavesti. Scott sam pa je zatrjeval, da je nedolžen in pameten. Sodišče je verjelo izjavi prve komisije in poslalo Scotta v blaznico za kriminalce. Če, in kadar ozdravi, se ga izroči šerifu, da izvrši nad njim smrtno obsodbo. Ni zanimivo, kdo da je Scott. Obsojen je bil na smrt radi umora in ropa. Zanimivo je, da je poslan v blaznico, in če ozdravi, bo plačal svoj zločin na vislicah, katerih se je za enkrat rešil z blaznostjo.

W. Mitchell, črnc, Excelsior Springs, Mo., je bil obdolžen posilstva devetnajstletne Blanche Holt. Napadel jo je, ko se je peljala z dvajsetletnim Leonardom Uttom v Lawson, Mo. Bilo je ponoči. Njenega spremljevalca je udaril, da se je onesvestil in ga vrgel iz avta. Njo je posilil.

Našli so ga, prijeli in zaprli. Dekle ga je spoznalo in to je zadostovalo. Lahko se je motila, toda zločin je bil v očeh ljudi prevelik, da bi preiskovali. Podnevu je navalila množica 500 oseb na ječo, ugrabila Mitchella, šla z njim po mestnih ulicah, ga pretepala in končno obešila. Linčanju je prisostovalo mnogo žensk in otrok. Niger se je branil, prosil in plakal. Par oseb se je potegnilo zanj in prigovarjale množici, naj ga prepusti oblastim, ki bodo zločin gotovo kaznovale. A razdražena drhal jih je pretepla. V bližini je bil fotograf. Ko je hotel prizor linčanja slikati, so mu razbili aparat, njega pa do nezavesti pretepli. Oblastnih organov ni bilo blizu.

V Chicagi se je dogodil podoben zločin. Neki zamorec je udrl ponoči v stanovanje belopoltné družine, prisilil moža v drugo sobo in ga zaklenil, njegovo ženo, mater treh malih otrok,

pa je posilil. Osem ur jo je teroriziral, dokler se ji ni posrečilo napol nagi pobegniti na ulico, kjer je pričela klicati na pomoč. Sodišče je krivca za njegovo dejanje obsodilo v dosmrtno ječo. Drugje bi bil linčan, in celo v Chicagi ni bil varen pred linčanjem. Če pa bi storil zločin v kakki prominentni hiši in ne v stanovanju železničarskega delavca, bi ga tudi v Chicagi sodila linčarska justica. Zamorec je krivdo skozi vso obravnavo trdovratno tajil.

Novica iz čikaških listov: "Neznan črnc, ki je ukradel štiri kokoši iz kurnika pred trgovino Harry Burgerja in Eugene Waldmana na So. Wabash Ave., je bil pri tatvini zaloten in ubit. Opazil ga Waldman, ki je oddal nanj par strellov, a ga ni zadel. Burger je prihitel za njim z nožem, došel črnca in ga zabodel. Iz sošeske so prihiteli drugi črncci in grozili Burgerju in Waldmanu, dokler ni prišla policija in ju rešila."

Mrs. Anne Cooper, stara 19 let, ki živi v Phoenixu blizu Chicage, je bila izgnana iz stanovanja in njeno pohištvo zmetano na cesto. Ko je prišel k nji "konstabel" (stražnik), je bila sama doma. Anne pravi, da ji je pokazal samokres ter ji grozil z njim, če se bi obotavljala zapustiti skromno stanovanje. Ponoči je na prostem porodila. Otrok je kmalu umrl. Njen mož jo je pred tedni zapustil, ker mu je policija prišla na sled, da je zapleten v tatvine. Anne je živela pri materi. Bila je enajsti otrok; njen oče je zapustil vse skupaj in nekam izginil. Številna družina je bila prepuščena sama sebi in postala v napatje bližnjim sosedom. To je na kratko povedana povest iz nižjih delavskih plasti.

Niso vse vesti enake. V dnevnikih najdete vsakojakih. Pred dnevi je bila naprimer priobčena vest, da je kardinalski tribunal v Rimu, ki ima v svojem področju zadeve katoliških zakoncev, odklonil razveljaviti zakon med markizem Boni de Castelanom in Anno Gold. Anna se je ločila od Castellana že pred šestnajstimi leti. Civilno sodišče je zakon razveljavilo narkar se je zopet poročila. Tudi Castellane bi se rad, ali on je vzoren katoliški aristokrat. Edino papež bi mogel razveljaviti ta zakon, kateri je v

praksi že davno razveljavljen. A papež je potrdil odlok kardinalov in markiz si mora pomagati kakor si ve in zna.

Sveta stolica je imela nedavno podoben zamotan slučaj. Ena izmed hčera italijanskega kralja se je zaljubila v nekega nemškega aristokrata. Ona je katoličanka, njen izvoljenec je protestant. Italijanski dvor in Vatikan sta zahtevala, da mora njen zaročenec prestopiti v katoliško vero, kar pa je ženina družina absolutno odklonila. Da bi princenzinja prestopila v protestantovsko, ni bilo misliti. A mlada nevesta je vztrajala kljub tem intrigam; po dolgih pogajanjih so starši obeh prizadetih sklenili, da obdržita poročenca vsaki svojo vero, otrokom iz tega zakona pa se bo dalo katoliško vzgojo. Ko dopolnijo 21. leto, se bodo smeli sami izreči za vero očeta ali pa matere.

So tudi druge zanimive vesti. Naprimer, v Malovskem zalivu v Virginiji so pripravili veliki kres. Dve sto ladij, ki jih je dala zgraditi ameriška vlada v vojnem času, je izročeni ognju, ker nima z njimi česa početi. Stale so jo dve sto milijonov dolarjev, ali milijon dolarjev vsaka. Marsikako delavsko hišico bi se lahko zgradilo s tem denarjem. Dve sto malo boljnih ladij je dala vlada naprodaj. Te so stale nad milijon vsaka. Henry Ford je ponudil za vseh 200 poldrug milijon.

Po svetu se dogaja mnogo novic, dasi novic ni. Borba Kitajcev je zelo zanimiva, zanima pa komaj petino Kitajcev. Vojne za osvoboditev podjarmljenih plemen in narodov, naprimer vojna Maročanov proti Franciji, ne zanima danes razun Francozov skoro nikogar, dasi poroča časopisje vsaki dan o nji. Vojen smo se navadili in se nam ne zde več nove. Največ ljudi v Ameriki čita z resničnim zanimanjem samo sportne vesti in novice o zanimivih umorih, razporokah in družinskih škandalih, če se jih sme tako imenovati. Svet se je od nekdanj zanimal za take stvari, in ljudske mase se že od nekdanj branijo misliti. Zamerili bi jim, če se bi branile zavedno, toda branijo se ker si ne morejo pomagati, našo pomoč in naše nasvete pa vztrajno odrekajo. A vendar se giblje.

Deficit ameriške pošte.

Ameriška pošta izkazuje v fiskalnem letu, ki je bilo zaključeno dne 30. junija 1925, \$37,149,000 deficita. S 15. aprilom t. l. je bila zvišana poštnina na mnoge predmete, za vzrok povišanju pa je zbornica navedla povišanje plač poštini uslužbencem. Ogromen deficit ni znamenje da je poštnina prenizka, pač pa dokazuje, da je poštna uprava slaba. Na plačilni listi ima veliko število politikov, kateri so dobili službe v nagrado za svoje delo v prid republikanske stranke. Ako zmaga pri prihodnjih volitvah demokratska stranka, bodo teh služb deležni demokratski politiki.

Čemu ta diskriminacija?

Ko je Mussolini položil svojo tiransko pest na Italijo, je ta list vprašal ameriško vlado, čemu ne umakne priznanja italijanski vladi, če ne radi drugega že vsled dejstva, da je odklonila priznati rusko vlado.

Mi sedaj ponavljamo svoje vprašanje.

Celo kapitalistično časopisje — ker so poročila njegovih zastopnikov v Italiji cenzurirajo in eden izmed njih je bil faktično izgnan iz dežele — sedaj priznava, da je Mussolinijev režim, katerega je tako visoko povzdigovalo, dikatorski in tiranski.

Če ameriška vlada noče priznati sovjetske Rusije, mora logično umakniti priznanje Italiji.

Pravijo, da rabi Italija svoje diplomatske zastopnike v inozemstvu za špijonsko službo. Na račun sovjetske Rusije se čujejo enake obdolžitve, in v obeh slučajih so lahko resnične.

Recimo, da so resnične; mogoče je to dober vzrok, in mogoče ni, da se odreka priznati vlado prizadete dežele.

A gotovo je, da če je to dober vzrok da se odreka priznanje sovjetske Rusije, potem mora biti enako dober vzrok, da se umakne priznanje Mussolinijevi Italiji.

(*"Milwaukee Leader."*)

Trinajsta vlada SHS.

Sedanja Pašić-Radićeva vlada v Jugoslaviji je trinajsta po združenju jugoslovanskih dežel ki tvorijo kraljevino SHS. Tvorijo jo najmočnejša srbska (Pašićeva radikalna stranka) in najmočnejša hrvatska (Radićeva "Hrvatska Republikanska Seljačka Stranka). Slovenci v tej vladi niso zastopani.

V času pogajanj med njima je bil Štefan Radić v ječi, pregovore s Pašićevimi zastopniki pa je vodil v njegovem imenu Pavle Radić, ki je minister agrarne reforme v novi vladi. Radićeva stranka je čudna mešanica. Je republikanska in monarhistična, je proti kapitalizmu in zanj, bila je z ruskimi boljševiki in zanje, orala je skupaj celo z jugoslovanskimi komunisti in jih zatajila, je pobožnjaška in proti popom, je za razdelitev zemlje in brez agrarnega programa in je za veliko hrvatsko republiko v federativni Jugoslaviji ter za centralistično jugoslovansko monarhijo.

Štefan Radić je postal kmalu po končani svetovni vojni ljubljene hrvatskega seljaka. Zgradil je s to svojo popularnostjo stranko, ki je pomedla s pozorišča vse druge hrvatske stranke. Bojkotiral je skupščino in s tem pomagal Pašiću dobiti v skupščini večino za vidovdanske ustavo. Boril se je proti Srbom in srbski gospodi ter s tem pomagal srbski gospodi uveljavljati "srbski" program na Hrvatskem. Ko je vse to "dosegel", je dosegel tudi sporazum s "Srbi", oziroma Pašićem.

Ko je bil sporazum dosežen, so Radića izpustili. Mnogi hrvatskega ljudstva so ga še vedno po božansko slavile in pozdravljale kot mučenika, ali dvom v njegovo svetništvo se je že pričel pojavljati med njimi. Kmalu bodo seljaki govorili, da se je Radić prodal Pa-

siću in že se pojavljajo govorice, da misli Radić prodati katoliško vero na Hrvatskem za nekako narodno vero, ki jo bo potem združil s pravoslavno.

"Naprej" z dne 25. julija piše v notici "Radić na kolenih" o tem sporazumu sledeče:

"Po sestavi nove vlade RR je bil Radić s svojimi tovariši takoj izpuščen iz preiskovalnega zapora. Vse njegovo prejšnje "protidržavno delo", ki ga je spravilo v zapor, mu je bilo brez končne preiskave s kraljevim ukazom odpuščeno. Ko je sodnik 18. julija prečital Radiću kraljev ukaz, je vzkliknil Radić: "Hvala bodi bogu, narodu in kralju!" Dne 20. t. m. se je Stipica v spremstvu svojega nečaka Pavla Radića, sedanjega ministra za agrarno reformo, peljal osebno h kralju na Bled, da kralju izrazi svojo hvaležnost za pomiloščenje. Tudi Pašiću je Radić poslal pismo, kjer ponovno izjavlja in z zadovoljstvom ugotavlja, da je program Narodne radikalne stranke v bistvu sličen programu Hrvatske seljačke stranke. Tako so se bratci našli . . . A ljudstvo, zlasti hrvaško in deloma slovensko, ki je s takim navdušenjem nosilo kroglice za puhle fraze o republiki, o kmečki samoupravi itd. tigrom v žrelo, gleda na vse to drugače. Razočarano je in prav pošteno prevarano — pa to je dobro šola, ki bo marsikomu odprla oči in mu dopovedala, da je napačno slepo verjeti frazarskim voditeljem, temveč da je treba v stranki, katere pristaš se kdo čuti, resno sodelovati in stalno zasledovati, če stranka svoj program tudi res izvršuje. Radić je demagoško farbal svoje seljake že od vsega početka. Peljal se je na shod in izstopil za eno postajo pred ciljem, da je šel lahko peš na mesto shoda. S skorjico kruha in koščkom slanine, ves prašen in navidezno zmučen je dal svojim frazom primerno oporo. Otvorjal je shode: "V imenu Boga in seljačka sloga!" — Zatirani kmetič je videl v njem svojega sotrpina in je vsem njegovim trditvam slepo verjel. Danes stojita tu kmet in delavec, ki sta pričakovala rešitve v Radićevi republiki — nafarbana. Ponavljamo: zakaj? Zato, ker še ne znata oziroma nočeta z lastno glavo misliti in z lastnimi očmi gledati . . ."

Komunisti naravno govore o izdajstvu, in s tem potrjujejo, da so Radićevi demagogiji verjeli ter verovali v njegovo "enotno fronto". "Naprej" v isti izdaji piše v uvodniku med drugim: "Delavsko kmečko ljudstvo nima torej od te vlade ničesar pričakovati. Tudi levičarji (komunisti) bodo spregledali katastrofalno politiko svojih "levičarskih voditeljev" v zadnjih dveh letih, ki so ponujali izrazito kapitalistični, po svoji socialni osnovi konservativni stranki (radičevcem) *enotno fronto*, enako kakor gredo zdaj v enotni fronti s slugami demokratarjev fašistov v strokovnih organizacijah — proti razredno zavednemu delavstvu. Posledice take vratolomne politike so, da nezavedno delavstvo glasuje z izrazito kapitalističnimi konservativnimi strankami in s fašističnimi demokratarji.

Ta trinajsta čisto meščansko konservativna vlada SHS ne bo ničesar napravila za delavski razred in za ekonomski progres SHS. Samo močna, zavedna politična stranka proletarcev, ki bi vodila energičen razredni boj, bi pomenila splošni ekonomski napredek in zboljšanje položaja proletariata. Samo močna, zavedna kmečko-delavska zveza bo zmožna rešiti agrarno vprašanje v korist revnih kmetov in splošnega napredka."

"Proletarec" ni list, za katerega bi se masa trgala, ker se ji ne zdi zanimiv; toda je kljub temu namenjen delavski masi.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

"Moj bog, otrok moj!"

"Nesramno je, mati da kličeš boga!"

Umolknila je, kajti zavest njenega greha ji je jemala vso moč in voljo. Neizmerno grenko čustvo ji je zagrenilo kri ob zavesti, da so otroci svet zase, ki ne poznajo usmiljenja do svojih staršev, da starši niti nimajo pravice zahtevati od njih usmiljenja in ljubezni, da jih morajo pustiti naprej, samo naprej . . .

"Dete, je šepetala; kaj dete, saj danes ni več moje dete! Kaj sem mu dala jaz? Komaj dih življenja! Življenje svojih petintridesetih let pa je zajemal iz širokega sveta. Komaj ena sama tisočina tega človeka izvira iz mene; in drugih devetstodevetindevetdeset tisočin je vsesal iz zemlje in vesoljstva . . . Nimam nikakih pravic!"

Žalost, težka kakor mrzla megla nad puščino, je objela njeno zavest. Bližina tega človeka — tako ga je sedaj imenovala v svojih mislih — se je naokrog samo žalost, svoje misli razpreda, kakor pajkoviča svoje mreže: vse se mora vloviti v mreže, vse, da občuti gorje njegove nemoči, da buta z njegovimi misli ob trdo obokani zid, od koder ne more nič več ne naprej, ne nazaj . . .

Hotela je zbežati. Ni mogla. Kakor kuga jo je držala žalost teh dveh ljudi. Kako strašna je bila ta žalost!

Sedela sta si nasproti in njune besede so bile neskončno ljubeznive, do popolnosti srečni njuni pogledi, do opojnosti sladki njuni poljubi. Na kolenih mu je sedela, roke mu je vila okoli vratu on pa jo je poljubljal . . .

Kadar jo je poljubljal ni nič mislil — tedaj je ljubil in živel.

Mati pa ni mogla pojmovati te strašne sreče . . .

"Lepo bi bilo to življenje, je dejala Olga, če bi človeka ne motila misel smrti, če bi človek živel večno."

"Res je, Olga, je rekel Ivan, lepo bi bilo! Pa je tudi v resnici lepo za vsakogar, ki ne ume misliti, temveč veruje, da mu je usojeno večno živeti. Vendar pa jim nisem nevoščljiv, in bi tudi ne zamenjal svojega življenja z njihovim. Ali veruješ, da mi ni žal, ker jim nisem podoben ali celo enak. Vidiš taki smo: še berač ne bi zamenjal sebe za milijonarjem. Zamenjal bi svojo beračijo z njegovo bogatijo, toda nikdar ne sebe, to je tistega kar tvori njegovo zavest, z milijonarjem, to je z njegovim bitjem. To je višek samoljubja, to je vendar najslajša sladkost življenja."

Ko sta se razšla sta se zopet udala žalosti.

Oba sta pričakovala nečesa. Oba sta vedela, da je tisto, kar pričakujeta Olgina smrt, oba sta vedela, da Olga mora umreti, nikdar pa si nista skušala jasno predočiti to smrt, njeno obliko. Rajši sta jo gledala skozi meglo . . .

15. septembra 190. . je pisala:

"Dopolnjeno je, Ivan. Moja ura je prišla. Ne vem še prav natanko, kako se bo zgodilo. In ni niti potrebno da bi vedela, kajti zadostuje mi, da je prišla moja ura. Glej: vse moje misli gredo jasnemu cilju nasproti. Skozi meglo vidim, kako gredo vzporedno z njimi še misli nekogar, ki ga ljubim, tako vzporedno letijo, kakor dva vlaka. Le razsvetljena okna drugega vlaka vidim in po svetlobi, ki prodira skozi meglo iz razsvetljenih oken v isto smer drdrajočega vlaka spoznavam, da so mi tiste misli sorodne.

Danes mi je slabo. Otrok je v osmem mesecu . . . danes mesec dni bi se mogoče porodil in nadaljeval bi najino pot. Njegova prva pot v tem življenju bi pa bila umazana in onečaščenjena . . . Kako bi mogla dopustiti, da bi se moje dete umazalo? Rada bi ga videla, poljubila bi sad mojega telesa in tvoje ljubezni . . .

Kako bi ga mogla poljubiti s temi umazanimi ustnicami?

V šolo bi hodilo, otroci pa bi bežali pred njim in bi rekli:

"Gobavec, umazanec . . ."

Ali vidiš njegove velike oči . . . V očesu velika solza, v grlu težak kamen, v srcu kletev . . .

In bi šel po cesti in bi kazali za njim:

"Sin vlačuge; pogledajte ljudje, kako velik je žig na njegovem čelu . . ."

Ali vidiš njegovo veliko oko —

Nasmehnilo se je . . . Grenkoba ga je zastrupila, Ivan moj . . .

In bi šel dalje in bi vzljubil lepo deklico.

Deklica pa bi rekla:

"Kako bi mogla z utelešenim grehom hoditi med samimi nedolžnimi vrtnicami?"

Ali vidiš njegovo oko . . .

V jezi gori in ni je moči, ki bi mogla plamen pogasiti . . .

Kajti, kadarkoli jemlje človek v svojo posest ženo ali moža, jemlje v svojo posest tudi mrtvi del življenja.

Tako si pisal. In morala je priti ta ura, in moralo je zahrepeneti novo bitje po življenju, da sem razumela tvoje besede!

In ne bi hotela, da bi me sodil *moj* lastni otrok.

* * *

Včeraj popoldne me je posetila Hela. Šli sva molit njenega Kristusa k sv. Antonu. Spovedala sem se. Danes mi je prijetno tukaj notri, kjer mislim, kjer čutim. Poljubljali sva Kristusa, s solzami sva ga oblili.

Kako strastna je najina ljubezen!

Dve uri sva ležali pred njim. Stemnilo se je. Temo ljubim. Saj veš! Najina prva noč v Varšavi . . . takrat sem prvič vzljubila temo . . . Tema ima sto rok; kakor morski valovi so njene roke . . . Tema in votla praznina veličastvene cerkve sta tesnobnožalostno vplivali na moje srce . . .

Premalo prostora je bilo zanj — za moje srce.

"Hela, sem tiho rekla, beživa; bojim se, da se zruši tempelj, kakor na veliki petek . . . ali ni sva križali Kristusa s svojimi umazanimi ustnicami . . ."

"Beživa, je zašepetala, beživa, bojim se, bojim . . ."

Tesno sva se privili, druga k drugi in po prstih sva stopali s polzaprtimi očmi po sredi cerkve. Veš, kakšen občutek me je vso prevzel . . . Zdelo se mi je, da vidim, kako se premika samo moje mrzlo truplo po široki cerkveni ladji in da ga odzadaj spremlja mnogo okostenjakov v dolgih belih haljah z gorečimi svečami v koščenih rokah, njihove čeljusti pa da mrmrajo:

"Večna luč naj ji sveti . . ."

Občutek živega mrliča. Nepopisno strahotna sladkost, Ivan moj.

O, jaz pojdem, jaz moram iti . . .

Prišli sva na cesto. Medli žarki počestnih svetilnikov so nam zaslepili vid. Na vrhu stopnic sva se poljubili ter razšli.

Zjutraj sem bila pri sv. obhajilu.

Zvečer pa sva zopet klečali pred najinim Kristusom. Tako je lep, tako je dober. Njegovo telo se trese od radosti, njegove oči se smehljajo.

Kakšna ljubezen, Ivan moj, kako velika ljubezen!

Še temnejša je bila tema, kakor včeraj, ko sva se dvignili in obstali na sredi votle cerkve. Poljubili sva se.

"Kakor poljub mrliča, je vztrepetala Hela, povej mi ali si še živa?"

"Ne vem, zdi se mi, da sem umrla . . ."

Hela je zbežala. Jaz pa sem ostala sama in ni me bilo strah.

*

Eno uro sem slonela nad tem popisanim listom. Ne vem, kaj se godi z menoj. Moje življenje je bilo žalostno in megljeno. Tako je megljena tudi ta poslednja ura.

Drugi imajo svetlo in jasno življenje, ali vsaj vidijo jasnost tam, kjer je v resnici tema. Midva sva spoznala, da ni nikjer jasnosti, da je vsepovsod temna megljenost.

Mogoče sva skozi meglo uzrla kako lučko. Nočem več misliti . . . Čitaj, mnogokrat sem pisala; mogoče boš spoznal v obrisih resnico

Dopolnjeno je!

Ničesar več ti ne morem povedati. Najin

greh je bil enako velik — oprostiti nimava drug drugemu ničesar!

Kriste, le ti mi oprosti!
Zbogom, Ivan!

Olga.”

(Dalje prihodnjtč.)

A. K.

Ferdinand Lassalle.

Dne 11. aprila 1925 je minulo sto let, ko se je v Vratislavi rodil Ferdinand Lassalle, ki ga zlasti mednarodna socialna demokracija šteje med prve svoje osebnosti. Marks, Engels, Lassalle so možje, ki so silno pripomogli proletarijatu (zlasti v Nemčiji), da je stopil tako brzo v odločilno fazo svojega političnega in gospodarskega razvoja. Karol Marks je ustanovitelj socialnodemokratskega učenja, Friderik Engels poglobitelj mnogih važnih soc. nauk, Ferdinand Lassalle pa je — praktičen udeleženec socialnodemokratskih teorij, organizator in agitator. Lassalle, prav mlad, je po svojih potovanjih — ko je obiskal Belgijo, Anglijo, Francijo — začel sodelovati pri "Neue Rheinische Zeitung"; s tem se je seznanil že l. 1848 z Marksom, ki je bil prav tako Žid kot Lassalle.

Zanimivo je, da je mladeniču Lassallu določilo življensko pot srečanje z — ženo, z grofico Hatzfeld, ki se je borila za svoje pravice v dolgotrajni pravdi s svojim možem, od katerega se je ločila. Mladi Lassalle se je z vso vnetostjo lotil njene pravde, študiral zato pravne nauke, narodno gospodarstvo in zgodovino. Uspel je. Rikarda Huch piše, da je bil boj za pravice hudo užaljene žene primerna predigra njegovega boja za delavske pravice. Boj je bil njegov element. Zdi se, da je užival v tem, če so bili vsi proti njemu, in če je mogel napadati z vso energijo in vso sposobnostjo. Komaj ga je na poletje l. 1848 sodišče oprostilo obtožbe radi izpadov v grofičinem procesu, že je stal sredi revolucije pozivljajoč na oborožen upor proti pruski vladi, ki je prelomila ustavo —; seveda so ga takoj zaprli in še le izpustili, ko je že davno bilo po — revoluciji.

V dobi reakcije je znanstveno deloval. Prvo njegovo večje delo je "Sistem pridobljenih pravic", v katerem je zanikal splošno veljavnost pravnih redov in trdil, da so le veljavni dotlej, dokler so pripoznani, in vsaka izprememba nazorov more vplivati na njih veljavnost. Ne gre tedaj, da uveljavljajo nekatere osebe nekaj, česar ni več, ker so izgubile svoje pravice.

V ti dobi je mnogo potoval s svojim svakom Friedlandom in z Ludvikom Haasejem, znanim lastnikom "Prager Zeitung". Posetil je Budimpešto, peljal se po Donavi do Gjurgjeva, potem z vozom v Bukarest, potem z ladjo v Konstantinopol, odtam v Malo Azijo, Egipt itd. Grofici Hatzfeldt je pisal iz potovanja obširna pisma, ki jih je našel še le l. 1919 profesor G. Mayer na gradu Sommerberg v Weimarju. Doslej je izšlo že pet debelih zvezkov in še jih izide nekoliko. Prav zanimive stvari, ki dopolnjujejo doslej znano podobo Ferdinanda Lassalla.

Zanimivo je, kar piše v teh pismih Ferdinand Lassalle o razmerah na avstrijsko-srbski meji takrat. "Tu v Jugoslaviji, po vojaški granici — pripoveduje Lassalle — moraš potovati, da boš prav spoznal, kaj je Avstrija, ki zastopa, mogoče še bolj kot Rusija, azijski

ski princip v Evropi. Tu moraš potovati, da se naučiš Avstrijo sovražiti, če je že ne sovražiš tako kot jo jaz — tu moraš potovati, da svojo jezo podvojiš." Potem pripoveduje, kako so Jugoslovani l. 1848—49 rešili Avstrijo revolucije; poklicala jih je, "na pol — barbare, na pol divje narode," ki so uporne Nemce, Madjare in Italijane — narode kulturne in civilizirane — poteptali. In nadaljuje: "Ali pri najboljši volji ni bilo mogoče zgraditi države na . . . surovi sili. Tudi Slovan je izprevidel, da je bil prevaran in da se obljube, s katerimi so ga gnali proti revolucionirajočim, niso izpolnile. In kar sem tu videl in slišal, me potrjuje v prepričanju, da ta nauk ni šel brez uspehov mimo njega . . ."

Leta 1863 je pa razložil svoja politična in socialistična naziranja v spisu "Ödtkrit odgovor", v katerem pozivlja delavstvo, naj zapusti meščanske stranke in ustanovi samostojno politično stranko. Vse ono, kar so prerokovali razni reformatorji (tu je mislil na Schulze-Delitzscha) kot n. pr. samopomoč, ne pomaga, kajti tu je železni mezdni zakon, ki ne pripušča, da bi delavec dobil toliko sredstev, kolikor jih je potreba za njegovo eksistenco. Edino politična moč v samostojni politični stranki bi mogla biti izhod. — Lassalle je te misli kot ognjevit govornik raznašal med množice. 23. maja 1863 je ustanovil "Splošno delavsko društvo," ki ga je izbralo za svojega predsednika.

Vodilne misli njegove so bile: splošna, direktna volilna pravica in državna pomoč! Država je bila za Lassalleja središče naroda, kjer more zbirati svoje duševne in telesne moči. Država naj podpira delavce in naj štiti koristi teh najbolj izkoriščanih proti delodajalcem.

Njegovi nasprotniki so imeli lahko delo: "ali ni vsaka država vlada uradnikov in policijska samovolja, ali ni pruska država reakcija in vojaška ošabnost?" K. Marx mu je bil med nasprotniki. Lassallovci, po smrti svojega energičnega voditelja, so bili potlačeni; oficijelno smer v nemški socialni demokraciji so obvladali nazori Karla Marksa in določili ideologijo največjega proletarskega gibanja. Paradokosno je, da ni našla odziva Lassallovega koncepcija, ki je bila poljudna, ljudska, vsakemu lahko razumljiva, stoječa na nečem, kar se da v dogledni dobi doseči. Nemški delavec pa se je oprijel takorekoč takrat anacijonalnega, državi sovražnega marksizma.

Lassalle je umrl 31. avgusta 1864 na posledicah dvoboja za — žensko, ki jo je srečal na svojem potovanju po jugu Evrope. — Na njegovem grobu v Vratislavi je napis: "Tu leži, kar je bilo na mislecu in bojevniku Ferdinandu Lassallu umrljivega." — Neumrljivo in večno ostane dejstvo, da je Ferdinand Lassalle pokazal delavstvu pot do razredne zavesti, do spoznanja lastne moči in sile in da ga je iztrgal iz področja buržoazije. Spomin njegov ostane trajno v delavskem gibanju, čeprav bi mnogo njegovih trditvev ne obstalo več pred kritikom. Ob stoletnici njegovega rojstva je vse dnevno časopisje — ne samo delavsko, marveč tudi buržuazno — prinašalo članke in študije, ki so ocenjevali delo in pomen velikega agitatorja za boljši položaj potlačenih in izkoriščanih trpinov. Vsi so edini v tem, da je bil velik kot agitator in mož dejanja.

(*"Pod Lipo."*)

"Proletarec" je drugi najstarejši jugoslovanski socialistični list, bodisi tu ali v Jugoslaviji. Če še niste, postanite njegov naročnik.

"PROLETAREC" PRED 10. LETI

"Proletarec" št. 414 dne 17. avgusta 1915.

BOLGARSKI SODRUGI IN VOJNA.

Oficielna Bolgarska je bila dolgo let trabant Rusije; sedaj pa dela bolgarska vlada že nekaj časa avstrofilsko politiko. Ko je Avstrija l. 1908. anektirala Bosno in Hercegovino, je Ferdinandova vlada vseskozi podpirla njeno politiko, in zato je takrat tudi Koburžan avanziral za kralja. Leta 1912, je sicer po ruskem vplivu vstopila v balkansko zvezo, ki je bila obrnjena tudi proti Avstriji, toda po nesrečni drugi balkanski vojni se je vrgla zopet Avstriji v naročje.

V sedanji evropski vojni se guga uradna Bolgarska neprenehoma semintja, ugibaje, od katere strani bi mogla imeti več dobička. Vlada je pa bolj naklonjena Avstriji in Nemčiji, misleča, da dobi od njiju primerno nagrado. Zlasti je Ferdinand velik avstro- in germanofil.

Vendar pa bi kralj in vlada zatajila svoje simpatije, če bi ji mogli zavezniki garantirati več dobička, kakor Avstrija in Nemčija. Ali zadnje čase se širijo vesti, da je sklenila Bolgarska sporazum s Turčijo, in četudi je sofijska vlada že nekolikokrat izjavila, da ni na noben način vezana, vendar nočejo utihniti glasovi, ki precizno trdijo, da odstopi Turčija Bolgarski ono ozemlje, po katerem teče železnica v Dedeagač. V tem bi bilo obseženo tudi odrinsko predmestje Karagač, kjer je odrinski kolodvor.

Na vprašanje, kaj dobi Turčija od Bolgarske za to koncesijo, prihaja lakoničen odgovor: Nič. Ali če je na pogodbi sploh kaj resnice, je zelo neverjetno, da bi bila Turčija enostavno kaj darovala Bolgarski.

Sicer vlada v deželi sploh na eni strani avstrofilstvo, na drugi rusofilstvo, in obe struji agitirata za intervencijo. Proti tem vojnim hujskačem nastopajo bolgarski socialisti, ki vodijo po vzoru ostalih balkanskih socialistov agitacijo proti vojni in za vzdržanje nevtalnosti.

Pretečeni mesec so priredili socialisti po vsej deželi velike protestne shode proti vojni. Največji in najimpozantnejši zbor je bil v Sofiji, kjer je bila sprejeta in potem v "Rabotničeskem Vjestniku objavljena sledeča resolucija:

1. Zbor protestira proti drzkim provokacijam rusofilске stranke in njenega časopisja, ki dela iz sebe na Bolgarskem, kakor po vsem balkanskem polotoku aparat tujih interesov, skrajno škodljivih balkanskim narodom.

2. Zbor protestira tudi proti vladni germanofilski politiki, ki se kaže enako škodljivo, ker hoče pognati Bolgarsko v vojno, čim bi to zahtevali avstrijski in nemški interesi.

3. Izjavljamo, da ne zahtevamo interesi bolgarskega ljudstva le ohranitve nevtalnosti, ampak nalagajo obenem zbliznanje z ostalimi balkanskimi narodi in republikansko balkansko federacijo, v katere širokem okvirju se bodo balkanski narodi lahko politično, gospodarsko in kulturno razvijali v večji svobodi.

4. Z ozirom na vojno hujskanje se polaga delavskega razredu na srce, da ne pozabi na te vodilne kroge in gleda, da bo z njimi obračunal za vse zločine, ki so

jih storili zoper interese bolgarskega ljudstva in balkanskih narodov.

"Proletarec" št. 415 dne 24. avgusta 1915.

KAJ DELAJO AVSTRIJSKI KONZULATI IN POSLANIŠTVO?

Poslana nam je bila sledeča okrožnica:
C. i kr. Konzulat, Pittsburgh, Pa.
No. 11200 rezervat.

Jugoslovenska propaganda
Ambasador u Washingtonu.

Da bi se več jednom za uvijek dokrajčila propaganda medju američkim Hrvatima, orgijama, u našoj monarkiji neprijateljskoj Narodnoj Hrvatskoj Zajednici, uzeo je c. i k. ured za zadaću, da razbije ponovni izbor sadanje glavne uprave.

Narodni List u New Yorku i ovdješnji lojalni hrvatski list, vode već od dulje vremena grozan boj proti Marohniću i njegovim drugovima. Narodna Hrvatska Zajednica jest ugledno udruženje u Americi i bilo bi po nazoru toga c. k. ureda jako važno, kada bi se posrećilo sadanju upravu razbiti i na njezino mjesto bar djelomičnu lojalnu upravu izabrati.

Zahvaliti se je samo djelovanju c. k. ureda, da se je već sada opažati počelo u mnogim hrvatskim krugovima nezadovoljstvo proti Marohniću i njegovu radu, pa da bude pomoću daljnje propagande u novinama još jače objačano.

Taj ured je već pokušao to, da bi pojedine delegate za tu svoju stvar pridobio. Jer je ovo udruženje rašireno po cijeloj Americi, bilo bi jako važno, da bi svi c. k. uredi u Sjedinjenim Državama sa svim svojim silama i svim pri ruci stojećim sredstvima pomagali nastojanje ovoga ureda i ovu propagandu širili.

Ponovni izbor križem označenih delegata, kao sadanje uprave, morao bi se pod svaku cijenu osujetiti.

Objačana agitacija mora biti posebno proti Marohniću i Unkoviću. — Hauser, m.

Narodna Hrvatska Zajednica, —

1012 Peralta Street,

Pittsburgh, Pa.

Predsjednik: † Josip Marohnić.

1. podpredsjednik: Nikola Badovinac.

2. podpredsjednik: Janko Gvozdanović.

Tajnik: Stjepan Rebrović.

Računovodja: Gjuro I. Gjurović.

Blagajnik: Tomo Lacković.

Nadzorni odbor:

Predsjednik: † Franjo Božić.

Tajnik: † Kosto Unković.

Članovi odbora: † Franjo A. Bogadek, Vinko Budrović, Josip Verbos.

Porotni odbor:

Predsjednik: Petar Pavlinac.

Tajnik: Tomo Bešenić.

Članovi odbora: Jakov Pavela, Vinko Kauzlarić, Ivan Božić.

Zamjenici: Mato Marohnić i Tomo Ban.

Kako so včasih ljudje krivični! Ne enkrat smo slišali rojake, ki so se pritoževali, da avstrijski konzulati

v Ameriki nič ne delajo in da bi bilo toliko, pri njih iskati kakšno pomoč, kakor tolči na skalo, da bi dala vodo.

Zdaj imamo dokaz, da to ni res. Avstrijski konzulati v tej deželi imajo prav mnogo dela.

Kljub temu — avstrijski konzulati bi storili bolje, če bi pasli lenobø, kakor da bezajo reči, ki jim niso nič mar. Naše splošno stališče pač kaže, da ne moremo imati nobenih simpatij za sedanjo upravo Hrvatske Zajednice, in tudi gospodu Hauserju ne more biti simpatična. Ali njegove simpatije in antipatije mu ne dajejo pravice za take intrige, kakršne razodeva gorenja okrožnica.

Kakšno upravo ima kakšna zveza ali jednota, je njena stvar, to se pravi: stvar njenih članov. Ces. in kralj. konzulatom in ambasadorju pa to prav nič ni mar. In že zaradi tega se nimajo vmešavati v te reči, ker so te zveze in jednote ameriške, ne pa avstro-ogrške.

Okružnica pravi, da se je le delovanju ces. in kr. konzulata zahvaliti, da se je začela v mnogih hrvaških krogih opazati nezadovoljnost z Marohničem in njegovim delom, in da se bo s pomočjo nadaljne propagande v časopisih še okrepcala.

Ako se opaža nezadovoljnost z Marohničem in njegovim delom, je to dobro, če prihaja nezadovoljnost iz spoznanja in prepričanja Hrvatov. Ni pa dobro, če ima nezadovoljnost svoje vire v ces. in kr. konzularski agitaciji.

Gosp. Hauser pravi nadalje, da je konzulat že poizkušal pridobiti posamezne delegate za svojo stvar.

To priznanje je pravzaprav vrhunec nesramnosti. Bilo bi le še zanimivo, na kakšen način in s kakšnimi sredstvi je to ces. kr. konzulat poizkušal. Misliti si je lahko mogoče marsikaj, če pravi gospod konzul, da je treba to ali to volitev prepričati "za vsako ceno".

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tistim v Pueblu, Colo., ki se jih tiče, sporočamo, da Joseph Hočevar ne piše dopisov pod imenom "Old Timer" in sploh ne dopisuje v "Proletarca". Zadnji njegov dopis v "Proletarcu" je bil priobčen kmalu po združitveni konvenciji SNPJ. in SDPZ. v Clevelandu leta 1921, v katerem je kritiziral taktiko našega gibanja. Pod dopis se je podpisal s pravim imenom.

Dopisnikom:—Ni bilo mogoče priobčiti vseh dopisov v tej številki. Bodo priobčeni prihodnji teden.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!—Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Konferenčni zbori klubov J. S. Z. v Ohio in Pennsylvaniji.

V nedeljo 30. avgusta se bo vršila v Canonsburgu v dvorani društva SNPJ. konferenca klubov JSZ. zapadne Pennsylvanije. Kakor na vse prejšnje konference, so tudi na to povabljeni zastopniki društev, ki so včlanjena v Izobraževalni akciji JSZ. Zborovanje v Canonsburgu se prične ob 9. dopoldne. Vsak član JSZ., ki količkaj more, naj se ga udeleži. Popoldne bo v isti dvorani shod, na katerem nastopi poleg slovenskih tudi en angleški govornik.

Konferenca v Ohio.

Isti dan, to je v nedeljo 30. avgusta, se bo vršila konferenca ohijskih klubov JSZ. v Barbertonu. Kakor na pennsylvansko, so tudi na to povabljeni društva, da pošljejo svoje zastopnike.

Konvencije S. H. Z. in Z. S. Z.

V ponedeljek 17. avgusta je pričela v Calumetu, Mich., zborovati konvencija Slovensko-Hrvatske Zveze. Glavno vprašanje na konvenciji je združitvena pogodba s SNPJ. SHZ. ima 27 društev z okoli 1,400 člani. Glasilo za njeno slovensko članstvo je "Enakopravnost" v Clevelandu, za hrvatsko pa "Hrvatska" v Calumetu. Članstvo SHZ je v veliki večini za združenje s kako večjo podporno organizacijo, ni pa edino, s katero. Izmed članov ki so se udeležili glasovanja o združitvenem predlogu, jih je glasovalo samo šestnajst več za združenje s SNPJ. kakor za združenje z NHZ.

Isti dan kakor konvencija SHZ. se je v Denverju, Colo., pričela konvencija Zapadne Slovanske Zveze. Navzočih je nekaj nad 40 delegatov in gl. odbornikov.

Za smeh in kratek čas.

Frank Novak je urednik-komedijont. On je žurnalistični akrobat. Ni resen človek, pa s poštenjem se rad igra in ga večkrat zaigra.

Ta Novak je v svojem listu z dne 30. julija pisal, da je "Pašičeva vlada že večkrat zaplenila premoženja, tiskarne in delavske domove slovenskega razredno zavednega proletariata in vse to lepo podarila svojim zvestim pristašem socialpatriotom."

S tem je hotel reči, da je Pašič vzel tiskarne in premoženja slovenskih komunistov in jih šenkjal socialistom. Želodčno bolni Novak bi bil lahko navedel slučaje, kje in kdaj so bile te zaplembe izvršene, a tega ni storil. On računa na neumne ljudi in na sovraštvo nevednih ljudi, ki ga imajo do socialistov. Agent provokator ni nikdar najet zato da bi govoril in pisal resnico. V "Proletarcu" je bil pozvan, da naj bo jasnejši v takih trditvah. Svetovano mu je bilo, naj svojo trditev na kak način podpre, da bo vsaj bedakom izgledalo da je verjetna. A mesto tega pravi v odgovor, da se je ta nesreča zgodila socialistom in da so bili komunisti deležni Pašičevih darov. Kaj hočeš s takim človekom! Ker pa je za "kranjce" in "štajerce" vse dobro, je tudi za kranjske "komuniste" vsak urednik dober, neglede ali je pošten ali ni, in neglede ali ima kaj znanja ali ga nima.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Prihodnja konferenca klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji bo dne 30. avgusta.

Strabane—Canonsburg, Pa. — Na zadnji redni seji kluba št. 118, JSZ., smo vzeli v pretres pismo tajništva JSZ., ki se je nanašalo na kampanjo za pojačanje soc. stranke. Poleg drugih važnih predlogov in načrtov ki jih je seja osvojila je bil tudi predlog, da klub št. 118 pozove odbor Konference socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije JSZ., da skliče konferenco v čim krajšem času. V ta namen je bil izvoljen poseben odbor, o katerega delu in korakih poročam sledeče:

S sporazumom odbora Konference je določeno, da se vrši prihodnje zborovanje klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. v nedeljo dne 30. avgusta v Canonsburgu v dvorani društva št. 138 SNPJ. Konferenca prične zborovati od 9. dopoldne. Imeli bomo važne razprave, zato apeliramo že sedaj, da se jo zastopniki in člani omenjenih organizacij udeleže točno in v čim večjem številu.

Popoldne, po konferenci bo shod, na katerega nam je sodružna organizacija v Pittsburghu obljubila poslati enega najboljših ameriških govornikov.

Sodrugri in somišljeniki! Socialistične organizacije po vsi Ameriki so na delu da zgrade na ruševinah delavske brezbriznosti močno, aktivno stranko. Vršilo se je več masnih konvencij, na katerih nastopa naš zasluženi borec E. V. Debs in drugi sodrugri. Število naročnikov na naše liste se širi.

Pokažimo tudi mi, da hočemo ne le sodelovati, ampak biti med prvimi v akciji. Slovensko delavstvo v Pennsylvaniji ni bilo navajeno biti v zadnjih vrstah. Tekom prošlih let smo v okrožju naše Konference delali za socializem in kljub splošni brezbriznosti in reakciji ohranili naše vrste v aktivnem razpoloženju.

Naprej po tej poti!

Job Jereb, tajnik konference.

Socialistični klub v Waukeganu bo imel redne diskuzijske seje.

WAUKEGAN, ILL. — Na sejah socialističnega kluba št. 45 se mnogo razpravlja. Kakor je v diskuzijah in debatah navada, so bile tudi naše večasi precej burne. Niso pa nam škodovale, kajti za razumno članstvo, ki je sposobno stvarno razpravljati, so diskuzije dobra šola.

Radi potrebe je socialistični klub na prošli seji zaključil obdržavati v bodoče dve seji v mesecu. Ena bo posvečena predvsem razpravam o važnih problemih, ki so na dnevnem redu. S časoma bi lahko o predmetu, ki se bi ga določilo na prejšnji seji, eden predaval, potem pa bi sledila diskuzija. To bi bila naša najboljša delavska šola; take seje pa bi morali imeti ne le enkrat, ampak vsaj trikrat ali štirikrat v mesecu. Predavatelje bi večasi dobili iz drugih krajev, bodisi slovenske ali angleške.

Delavce ki se zanimajo za dnevna vprašanja in ki razumejo razredni boj, vabimo, da pristopijo v naš klub in sodelujejo pri njegovih akcijah ter se udeležujejo razprav.

V nedeljo dne 30. avgusta bo prva diskuzijska seja. Pričela se bo ob 2. popoldne v Slov. narodnem domu.

Ker je ravno pred konvencijo SNPJ. in se naši ljudje zanimajo za probleme zavarovanja, bo diskuzija o tem.

Problem socialnega zavarovanja ni nov. V delavskih krogih je to zelo staro, toda vedno nujno vprašanje. Socialistične stranke se že dolgo bore za socialno zavarovanje. Delavec, ko ostara, je brez zasluzka in navadno nepreskrbljen; v času brezposelnosti je izročen pomankanju; v slučaju telesne poškodbe ali dolgotrajne bolezni je s svojo družino vred izročen bedi. In to v družbi, ki ima bogastev v izobilju; še več: delavec strada v nesreči poleg ogromnih bogastev, katere je on sam ustvaril, ne ustvaril, ampak zgradil s trdim delom. Vprašanje sirotišč in zavetišč je za delavce važno, kajti sirotišnice, zavetišča in ječe so stvari ki so največ zgrajene za ljudi iz delavskih slojev. Ali so podporne organizacije kot take v pomoč delavcem? So, toda v tem medsebojnem prizadevanju pomagati drug drugemu s svojimi skromnimi sredstvi smo pozabili zahtevati od tistih ki posedujejo bogastva prispevati svoj del za vzdrževanje bednih delavcev. Mnoge podporne organizacije so bolj orodja v rokah kapitalističnega razreda kakor pa podporne organizacije.

Delavska podporna organizacija mora biti, če je delavska, le sredstvo za samopomoč v dobi, ko jo delavci od svojih gospodarjev, oziroma od družbe, od države, ne morejo izvojevati. Ali delavci pri tem ne smejo pozabiti, da je naloga družbe, naloga države vršiti funkcije, ki jih vrše podporne organizacije.

O tem in podobnih vprašanjih bomo razpravljali na seji dne 30. avgusta. Udeležite se je vsi in povabite tudi svoje znance da se jo udeleže. — P. O.

Iz južnega Illinoisa.

V južnem Illinoisu tolažijo premogarje z obljubami, ki pa so sedaj vsaj deloma resnične. Preje so bile le obljube. Nekaj rovov v raznih krajih je obnovilo obrat, kar pomeni manj brezposelnih premogarjev. A prosperitete v teh krajih še dolgo ne bo.

Nedavno sem imel pričko videti in slišati v Auburnu nekega Chas. Novaka, ki potuje po naših kolonijah za Workers' Party. Ko sem prišel na zborovalni prostor, sem se zelo začudil, ker sem našel vsega skupaj samo štirinajst oseb. Še bolj pa sem se začudil, ko nisem opazil med udeleženci precej tistih, ki so najbolj glasni za punt. Predaval je o razvoju človeka do dneva ko je postal Charles polnoleten, potem pa je svet bil razdeljen na dve strani: levo in desno. Na desni so izdajalski socialisti, ki se preživljajo s prodajanjem delavcev na javnem trgu, na levi pa komunisti, ki razkrivajo socialistične kupčije. V vsaki deželi je izbral po par socialističnih prodajalcev in izdajalcev, seveda najbolj znane, in jih "razkrival". Nekdo ga je vprašal, čemu toliko rohnenja proti socialistom. Dotičnik je najbrž mislil, da bi se morali komunisti bolj zanimati za boj proti kapitalizmu, mesto da trošijo svoje energije v bratomornem boju. "Govornik" je odgovoril, da bičajo in zmerjajo samo tiste ki so kaj zakrivili. Zopet ga je nekdo vprašal, če bi se socialisti in komunisti lahko zedinili. Odgovoril je da lahko, kajti ko-

munisti so vedno za združenje, toda dostavil je, da bi v slučaju da se združijo s socialisti na slednje dobro pazili in jih bičali, če se ne bi ravnali kakor bi on hotel. Nekdo je pripomnil, da bolj malo, nakar se je fant razjezil in razburil. Pravijo, da se mu to pripeti skoro na vsakem shodu. Josipa Kogojja je vprašal, no kaj pa vi pravzaprav hočete in kaj mislite napraviti? Misli je, da ima pred seboj nevedneža, ki ga bo predstavil trinajstim ljudem, češ, le pogledjte ga! Ali Kogoj mu je račune prekrizal in dokazal da tudi on nekaj ve o razrednem boju in o delavskem gibanju. Ko je Kogoj končal, je Novak dejal, no, vidite, to je eno in isto! Kogoj pa je odvrnil: Čemu pa potem toliko zabavljate? Chas. je tolmačil, da delavcev ne zaničujejo, Kogoj pa mu je odvrnil, da milijonarjev ni v naši organizaciji. Ta opazka je povzročila nekoliko smeha, torej razpoloženje ni bilo slabo. Novak na shodih in v privatnih pomenkih rad govori tudi o debatah. Rekel je, da je nekoč pozval s. Fr. Tavčarja in je enega drugega, pa sta se prestrašila. A se ne bo dal ugnati, kajti povabil bo v Wisconsin vso socialistično Čikago, kajpada, na debato. Nekje je bilo poročano, da je bil v Auburn povabljen govoriti na priredbo društva. Mogoče privatno, a društva ga niso vabila.

Zanimalo me je vprašanje, ki ga je stavil Kogoj. Vprašal ga je, če živi tako kakor bi kot socialist moral. Zdelo se mi je kakor da smatra socialistični pokret za nekak samostanski red. Kogoj je dobro odvrnil, da ne v vsem, a da tudi Novak ne. Novak prav gotovo ne, to mi je dobro znano. Kar se tiče njihove organizacije, je v Auburnu od muh. Ko so imeli prvo sejo, ni bilo nikogar blizu. Torej take organizacije še ne bodo napravile revolucije. — *Poročevalec.*

Piknik avellskega kluba.

AVELLA, PA. — Klub št. 225 JSZ. priredi v nedeljo 30. avgusta izlet (piknik) v šumo na običajnem prostoru pri rovu št. 3.

Občinstvo in članstvo tukajšnjih in okoliških društev vljudno vabimo, da se ga udeleži v čim večjem številu. Za vsestransko postrežbo in zabavo bo preskrbljeno. — *Odbor.*

Klub št. 27 aktiven v kampanji. Bo obnovil tudi dramatiko.

CLEVELAND, O. — Klub št. 27 je sklenil podvzeti obširnejšo kampanjo za pridobivanje članov in povečanje klubovih aktivnosti. V ta namen je bil izvoljen poseben odbor, v katerem so sodrugi Jos. Jauch, Fr. Jerina, Jos. Siskovich in H. Stanich.

Kot znano, je bil klub št. 27 svoječasnno zelo aktiven na dramskem polju. Vслед vojne furije je moral s tem delom prenehati, in med tem se je organiziralo novo dramatično društvo, v katerem so postali aktivni mnogi sodrugi, ki so prej sodelovali v klubovih predstavah. V prihodnji sezoni namerava klub št. 27 vprizoriti par iger socialne vsebine. Ako bo mogoče ustvariti dovolj zanimanja in volje za sodelovanje tudi na tem polju in krogu kluba, bo koristilo razvoju dramatike na clevelandskem odru in socialističnemu klubu. — *Poročevalec.*

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — *Tony Segina, organizator.*

Prihodnje predstave dramskega odseka kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — V prihodnji sezoni priredi dramski odsek kluba št. 1 pet predstav pod avspicijo kluba. Prva se bo vršila v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS. Vprizorjena bo "Volja," drama v štirih dejanjih, ki jo je spisal E. Kristan. Prošlo leto je bila igrana v Clevelandu z velikim uspehom. Ta igra je bila priobčena v "Ljubljanskem Zvonu".

Druge naše igre se bodo vršile na sledeče datume: 29. septembra 1925 in na 24. januarja, 14. marca in 2. maja 1926. Dve bosta v dvorani ČSPS., ostale v dvorani SNPJ.

V soboto 12. septembra vprizori dramski odsek kluba št. 1 Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi" pod avspicijo društev SNPJ. v Chicagi, katera prirede sprejemni večer delegatom konvencije SNPJ., ki se bodo nahajali ta dan v Chicagi na potu v Waukegan. Na piknik, ki ga je priredil klub št. 1 v nedeljo 16. avgusta za svoje članstvo in prijatelje, je prišlo do poldrug sto oseb. Dan je bil lep in udeleženci dobro razpoloženi. — *P. O.*

Poročilo tajnika konference klubov J. S. Z. v Ohio.

WARREN, O. — V nedeljo 30. avgusta se bo vršila četrta konferenca ohijskih klubov JSZ. v Barbertonu v dvorani Samostojnega društva. Zborovanje se prične ob 10. dopoldne. Uro prej naj se snidejo nadzorniki, da pregledajo tajnikove račune in rekorde.

Večer pred konferenco, to je v soboto 29. avgusta, priredi barbertonski socialistični klub zabavo, na katero so posebno vabljeni tudi udeleženci konference. V ta namen je priporočljivo, da ste v Barbertonu že v soboto večer. Zabava se prične ob pol osmih zvečer. Na nji bo nastopil med drugim s. Martin Železnikar, ki bo govoril o političnem in izobraževalnem delu, katerega vrše naše organizacije. Barbertonski sodrugi in sodruginje bodo skrbele, da bo zabava in postrežba vsakega zadovoljila. Na to zabavo je povabljeno barbertonsko in okoliško slovensko delavstvo. Pričakuje se velike udeležbe, ki jo taka priredba tudi zasluži.

Naj omenim par besed o finančah Konference. Rednih dohodkov nimamo, in tako od zadnje konference do sedaj nismo imeli dohodkov.

Po zadnji konferenci smo imeli v blagajni...\$30.51
Najemnina za dvorano je bila 10.00

Blagajna sedaj\$20.51

Koliko smo bili kot Konferenca aktivni in neaktivni od zadnjega zborovanje, bomo lahko poročali na seji. Zastopnikom klubov priporočam, naj sestavijo o delovanju svojih klubov poročila, da bomo imeli pred seboj dobro sliko in več podlage za razprave o agitaciji.

*

V clevelandski "Enakopravnosti" z dne 12. avgusta, ki je glasilo SSPZ., sem čital dopis pod naslovom "Naša zveza in izobraževalna akcija", v katerem dopisnik pobija Izobraževalno akcijo JSZ. Zvončasti poznavalec čarterjev in postav pravi v omenjenem dopisu, da je bil v "Enakopravnosti" pred par tedni priobčen nekakšen poziv na društva, da bi podpirala Izobraževalno akcijo.

Dotični dopis sem poslal uredništvu "Enakopravnosti" jaz in Zvonkota je tako pogrel, da je moral napisati dolgo stvar za pobijanje mojega priporočila.

Kako bo Mr. Zvonko Novak dokazal, da društva SSPZ. ne bi smela biti v Izobraževalni akciji JSZ. in ne bi smela prispevati zanjo niti centa, dokler ne bi bilo to dovoljeno v njenem čarterju? Kaj ima illinoiška država opraviti z vprašanjem, kako razpolagajo društva SSPZ. (in drugih jednot) s svojo imovino? Mar ne pošiljajo svojega asesmenta gl. uradom, kakor zahtevajo pravila in čarter?

Če bi podporne organizacije podpirale ustanove ki bi Z. Novaku ugajajo, tedaj bi "čarter" ne imel nič proti, ali ne?

Marsikomu ni po volji, ker se delavstvo briga za svojo izobrazbo. Marsikdo bi rad preprečil socialistične aktivnosti. Marsikdo kliče na pomoč postave, posebno tiste vrste ljudje, ki jih najmanj razumejo.

Mr. Zvonko ne zanika, da je izobrazba potrebna. Nasproten je le socialistični izobrazbi. Tisto ki jo širi on, bi bila dovoljena tudi po postavah illinoiške države. Kdo je ta Zvonko Novak, mi tukaj ni treba pojasnjevati.

V dopisu večkrat omenja "čikaško kliko". S tem misli čikaške slovenske socialiste. Samo eno vprašanje; katera klika je potrebnejša in poštenejša, socialistična, ali tista kateri pripada Mr. Zvonko Novak?

Vsakdo, ki je dotični dopis prečital, je videl da pisec nima nobenega močnega orožja proti Izobraževalni akciji JSZ., zato se je prijel postave. Po postavi ni dovoljeno, torej naj se društva SSPZ. nikar ne pridružujejo tej akciji!

Dopisnik se moti, če misli da je s svojim dopisom in svojim razkričanim imenom škodoval naši stvari. Slovenski delavci vedo, da on in njemu enaki sovražijo socialiste. S svojimi maščevalnimi nakanami ne bo dosegel uspeha.

Naše konference imenuje "nepotrebne politične sestanke". Le polahko. Kdo pa je tisti, ki je napravil največ nepotrebnih dejanj med ameriškimi Slovenci? Nele nepotrebnih, ampak tudi škodljivih? Pa ne, če bi bil to Mr. Zvonko Novak!

Ali je kje v čarterju, oziroma postavah zapisano, katere stvari je društvam dovoljeno podpirati? Iz seznamov mi je znano, da je prav malo društev SSPZ. v Izobraževalni akciji. Vem pa tudi, da vsa ta društva prispevajo iz svojih blagajen za razne namene, katerih čarterji nič ne omenjajo.

Slovenski delavci v Ohio ne potrebujejo nasvetov in pojasnil od takih advokatov kakor je on. Mislim, da bodo tudi društva SSPZ. znala v bodoče kakor doslej ukrepati brez njegovih navodil.

Jacob Kotar, tajnik konference.

Piknik socialistične stranke v Westmoreland County, Pa.

HERMINIE, PA. — Socialistična stranka za West Moreland County je sklenila prirediti na Labor Day dne 7. septembra velik piknik, na katerem ima namen seznaniti udeležence o svöjem delu in svoji kampanji. V pittsburskem distriktu je sedaj v teku obširna agitacija za pojačanje socialistične stranke, in del te kampanje je tudi omenjeni piknik. Vršil se bo v Oakdale parku, ki je ob cesti med Madisonom in West Newtonom; sem drži tudi cesta iz Wyano in zveze ima tudi z Yukonom. Slovensko delavstvo v okolici omenjenih naselbin ima torej lepo priliko, da se tega piknika polnoštevilno udeleži. Več prihodnjič. — *Anton Zornik.*

Cikaška slovenska pevska društva za slepce v Sloveniji.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 6. septembra priredijo slovenska pevska društva Sava, Lira, Slovan in Triglav v dvorani SNPJ. velik koncert, katerega prebitek je namenjen skladu za zgradbo doma slepih v Ljubljani. Program bo bogat; med drugimi točkami bo tudi skupen nastop vseh omenjenih pevskih zborov.

Ta priredba se bo vršila kot odziv na apel "Glasbene matice" v Ljubljani, v katerem pravi med drugim:

"Po raznih statistikah je v Sloveniji okrog 500 slepcev. Od teh je okrog 80 vojnih slepcev, za katere v lepi meri skrbi država. Največji reveži pa so ostali slepci. Pretežna večina njih živi na deželi v največji bedi in kmetske občine se skoro popolnoma nič ne brigajo zanje. Ti so brez dvoma največji reveži na svetu in zadnji čas je, da se jim preskrbi s pomočjo javne dobrotelnosti primeren dom, kjer bodo dobili vestno oskrbo in ljudomilo negovanje. To delo in ta skrb je žalibog prepuščena skoro izključno privatni iniciativi in privatnim zbirkam. Jasno pa je, da mi v Sloveniji ne zmoremo vsega sami in zato se obrača Glasbena Matica v Ljubljani do slovenskih pevskih zborov v Ameriki z vljudno prošnjo, da priskočijo s svojim plemenitim delom na pomoč slovenskim slepcem."

Na ta apel so se odzvala omenjena društva in priprave za koncert so v teku že dalj časa. Udeležite se ga v interesu dobre stvari v čim največjem številu.

Frank P. Benchina,
tajnik pripravljalnega odbora.

Še nekoliko odgovora.

NORTH CHICAGO, ILL. — Čitatelje prosim da mi oprostite, ker se zopet ukvarjam z osebo ali osebami, na katero sem v 932. štef. Proletarca naslovil odprto pismo.

Prizadeti g. Jacob Grahek je odgovoril v "Proletarcu" z dne 30. julija, in v "D. S." z dne 6. avgusta. V slednji je obdolžil uredništvo "Proletarca" da ni priobčilo njegovega dopisa tako kot ga je on poslal, ni pa navedel, kaj je bilo izpuščano. Komur se ljubi in ima oba lista, lahko primerja oba njegova dopisa. Videl bo, da je nekaj razlike le v slovničnih popravkih, in da je besedilo na par mestih drugačno kakor v "Proletarcu". Iz Listnice uredništva, priobčena v Proletarcu z dne 13. avgusta razvidim, da dopis kakor ga je g. J. Grahek priočil v "D. S." ni povsem tak kakršnega je poslal "Proletarcu", torej trdi G. Grahek neresnico. Kar se tiče zadeve med omenjenim dopisnikom in urednikom, ni moja stvar.

Dopade se mi le prizadevanje g. Grahka "da bi nekaj povedal". Ali tudi pomoč znanega karakterja pri "D. S." mu ni pomagala. V obeh listih priznava, da socialisti ne blatijo in obrekujejo. Na koncu pa namiguje, kakor da "Waukeganska pošta" obrekuje in napada. Seveda je pozabil povedati koga je napadla in na kak način ter čemu. O tem previdno molči.

Dopisnik uni po volji rubrika "Waukeganska pošta". Obdolžil me je, da sem jaz njen "dopisun", kar je po njegovem mnenju ostra psovka. V resnici je zadel njega. Glede "Waukeganske pošte" naj rečem, da je v teku časa od kar je upeljana, dobila priznanje med čitatelji tudi v drugih naselbinah, in kolikor bom mogel bom tudi jaz skrbel da se ji ohrani ugled, ki si ga je zaslužila s pošteno kritiko. Vem pa, da kritika boljšajni ljudje mislijo da je dovoljeno kritizirati samo

kapitaliste, vladarje, predsednike in "socialistične voditelje", ampak tudi majhni ljudje zaslužijo kritiko, posebno če so na odgovornih pozicijah. Bodimo vsi pošteno drug napram drugemu, pa ne bo treba osebnih bojev.

Na enem mestu piše: "Vedite, da jaz se ne morem predstavljati za izprijenega kakor se vi.

Rad bi, da bi bil dopisnikar jasnejši. Kdo se predstavlja za izprijenega? Kaj je izprijenost? Nič strahopetnosti, g. Grahek, kar na dan z "izprijenostjo"! Ker nimam nič skrivati, zato pa je obrekovalec zapisal stavek tako, kakor da se jaz predstavljam za — izprijenega! Pa sodite, kdo obrekuje!

Od človeka, ki misli da je znanje v "muskeljnih" rokah, je težko kaj drugega pričakovati. Ni čuda, da je bilo obračanje do raznih slovenskih listov brezuspešno. A dobe se ljudje ki spadajo skupaj, in tako se je dobil urednik ki sovraži delavsko gibanje enako strastno kakor dopisnik, ki se je zatekel k njemu. Oba pa se hlinita za prijatelja delavstva.

Slab značaj je marsičesa zmožen. Če potrebuje krivega pričanja, bo kupil priče. Če misli da si more pomagati z lažmi, bo lagal.

A tudi s teroriziranjem si pomagajo. Kakšen namen naj bi imelo žuganje, da bom moral "mufati", in sicer ponoči, ako ne to da bi me s takimi grožnjami radi ostrašili. Grahek gotovo nima drugega namena s takimi grožnjami, kakor da zatre svobodo poštenega kritiziranja, kajti nepoštenega kritiziranja se ni treba nikomur bati! Vidite, tudi K. K. K. metode pridejo prav našim nasprotnikom.

Dvomim, da je v obeh prizadetih, to je v uredniku "D. S." in v omenjenem dopisniku toliko poštenosti, da bi preklicala obrekovanja in laži. Vem pa, da se s tako taktiko vsakdo prej ali slej diskreditira, in urednik F. N. se je že davno razgalil. Drugi, ki se zatekajo pod njegov strgani dežnik, bodo pa tudi kmalu spoznani za to kar so, medtem ko so eni, med njimi g. J. G., že pokazali svojo pravo barvo, "prepričanje" in nepoštenost v boju z osebami s katerimi ne soglašajo.

Anton Vičič.

Stavbinska in posojilna društva.

CHICAGO, ILL. — Stavbinska in posojilna društva so organizacije bazirane na kooperaciji. Delavskemu ljudstvu nudijo priliko hraniti kolikor delavec sploh more hraniti. Dajejo mu priliko priti do svojega domovanja, in sicer s prihranki ki jih je dejal na stran potom stavbinskega in posojilnega društva, ali pa s posojilom, ki ga mu da društvo na lahke obroke proti zmernim obrestim.

Stavbinska in posojilna društva obstoje danes po vseh mestih Zedinjenih držav, ki imajo večje ali manjše število delavskega prebivalstva. Pričela so se pred okoli sto leti. Njih skupno premoženje znaša danes nad štiri milijarde dolarjev in imajo nad osem milijonov članov. Zakoni o stavbinskih in posojilnih družtvih niso enaki v vseh državah, ali v bistvu se v glavnem ne razlikujejo. Namen vseh je služiti članom v enem in istem smislu.

Član v Illinoisu lahko plačuje tedensko za delnico 12½c, 25c, 50c, ali pa lahko plača delnico skupaj v polnem znesku in te so po \$75. Po petih letih je vredna \$1000; obrestuje se torej z več kot 6%.

Stavbinska in posojilna društva so varna, ker ne špekulirajo s svojo gotovino, ampak jo posojujejo le na prvo zemljiško uknjižbo; posojila dajemo pod takimi

pogoji le na hiše s stavbišči. Društvo posodi samo del od vrednosti ki jo ima posestvo, torej je vsaka izguba za društvo izključena. Ako je posestvo vredno recimo \$10,000, posodimo nanj le tretjino, kvečjemu polovico, in le redkokedaj dve tretjine vrednosti.

Dolžniki imajo pri stavbinskih in posojilnih družtvih velike olajšave. Obroki, kot že rečeno, so lahki. Dolg odplačujejo tedensko ali mesečno skozi več let. In v tem je olajšava za delavca.

Društvo ne prodaja posestev. Ker ni zapleteno v kupčije, lahko toliko bolj varuje interese članov in skrbi za pošteno poslovanje.

Slovenskemu delavstvu priporočam, da naj se v večji meri kakor doslej zanima za to koristno ustanovo. Ker se bliža konvencija SNPJ., priporočam delegatom in gl. odbornikom, naj bi o stavbinskih in posojilnih družtvih razmišljali, da se jih še bolj utrdi med nami. Moje mnenje je, da bi bilo v interesu SNPJ. in drugih naših podpornih organizacij, ako bi del svoje gotovine investirale v stavbinska in posojilna društva. S tem bi pomagale slovenskim organizacijam, slovenskim delavcem in svojim blagajnam, ker bi se jim na ta način vložene vsote obrestovale po 5 do 6% in celo več, kar je vsekakor večja obrestna mera kakor jo dobe za razne bonde.

Naše stavbinsko in posojilno društvo Jugoslavija zboruje vsaki petek ob 8. zvečer v poslopju SNPJ.

Joseph Steblay, tajnik.

Naše seje v Chicagi.

V petek 21. avgusta se vrši redna seja kluba št. 1 v dvorani SNPJ.

V petek 21. avgusta se vrši v dvorani SNPJ. po seji kluba št. 1 izredna seja eksekutive JSZ. Bo zelo važna.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Množeca se pisma zastopnikov so dokaz, da se zanimanje za Proletarca veča. V preteklih par mesecih se je priglasilo nekaj zastopnikov celo iz krajev, v katerih že dolgo nismo imeli nobene večje kooperacije. Tudi več naročnin prihaja povprečno na teden, bodisi od zastopnikov, bodisi direktno od naročnikov, ki obnavljajo naročnino.

Sodrug Kalan, Gillespie, Ill., tajnik nedavno ustanovljenega kluba J. S. Z., piše upravništvu: "Uvidel sem, da potrebuje Proletarec v tej okolici zastopnika, in ker mi ni znano, da-li je kateri tukajšnjih sodrugov pripravljen sprejeti ta "trubel", bom pa jaz poskusil. Ako ste zadovoljni s to ponudbo, mi pošljite listine katere so potrebne zastopnikom pri agitaciji. Vem da agitacija za delavski list ni lahka, a strašiti se je tudi ne smemo. Malo poguma, malo požrtvovalnosti in malo potrpežljivosti, pa gre. — Tudi naš socialistični klub obeta postati aktivna postojanka v JSZ. Danes je nas enajst članov; delali bomo, da se bo naše članstvo v bližnji bodočnosti najmanj podvojilo."

Upravnik s. Kalana osebno pozna, in tudi če se s. Kalan ne bi izkazal s prejšnjim delom, ve, da je list in JSZ. dobila v njemu aktivnega, sposobnega in zavednega delavca.

V tej koloni je bilo svoječasno omenjeno, da je s. Jankovich, Barberton, O., pisal po večje število za-

stopniških knjižic. Namen je bil organizirati večji krog sodrugov v agitaciji za razširjenje Proletarca. Nekaj dni nazaj je sporočil imena treh agitatorjev v tem novem krožku. Njihova imena so, Martin Železnikar, Lovrenc Frank in Anton Gradišar. Sedaj imamo v Barbertonu štiri zastopnike. Njihova imena so nam porok, da se bo Proletarec v Barbertonu razširil kakor še nikoli ni bil. Z razširjenjem lista bodo počeli tudi socialistični klub.

Eden naših zvestih somišljenikov je tudi A. Miklich v Klein-u, Mont. V pismu, v katerem obnavlja naročnino in pošilja prispevek za pokritje stroškov majske izdaje Proletarca, pravi med drugim: "Ako ste pri volji mi lahko pošljete imenik naročnikov v Kleinu in ostale potrebne listine. Agitiral bom za Proletarca kolikor bom mogel. Zavedam se, da je Proletarec vredna podpore in da sodelujemo z njim."

V zadnjem izkazu je bil zastopan s sedmimi naročninami.

Na zapadu bi rabili še mnogo takih zastopnikov. Kar v Kleinu še manjka, je socialistični klub. Znano nam je, da je v Kleinu toliko socialistič. stranki naklonjenih delavcev, da klub lahko ustanove. Boriti se morajo sicer z različnimi težkočami, ki pa bodo premagane in Klein bo zopet v seznamu klubov JSZ.

New Mexico je država, v kateri ni velikih slovenskih kolonij; stalni naseljenci so redki. A Proletarec ima tudi med Slovenci v New Mexico prijatelje, in eden izmed teh je John Kopriva. Predzadnji teden je poslal tri naročnine. Pisal nam je tudi da naj mu pošljemo zastopniško knjižico. John Kopriva je bil v socialističnem gibanju že pred desetletji v Nemčiji, torej je utrjena korenina. Socialističnim načelom je ostal zvest skozi vso to dobo, kar se ne more trditi o vsakemu ki je že kedaj bil aktiven v delavskem gibanju.

"Proletarec" ima danes nad sto zastopnikov. Trideset izmed njih je zastopanih skoro v vsakem izkazu. Ostali so zastopani od časa do časa. Izkaz poslanih naročnin priobčujemo v Proletarcu vsaka dva tedna. Ako dobi povprečno vsaki zastopnik enega naročnika na teden, bi to pomenilo sto naročnin tedensko. Za socialistično agitacijo bi bilo to velike vrednosti, Proletarca pa bi se gospodarsko osvobodilo, ker bi mu povečanje dohodkov na naročnini odpravilo težko borbo za pokrivanje primankljaja. Marsikateremu zastopniku, posebno v manjših krajih, je težko dobiti dva naročnika na vsakih 14 dni. V večjih naselbinah se jih z vztrajno agitacijo dobi lahko več, in tako bi bila razlika izenačena. Sodrugi zastopniki in agitatorji sploh, poskusite povečati agitacijo v smislu tega predloga.

Agitatorji dobe od časa do časa seznam naročnikov, iz katerega je razvidno komu je naročnina potekla in kateri so naročeni na list. Prosimo jih, da naj tiste, katerim je naročnina potekla obiščejo in jih na to opozore. Gotovo jo bodo obnovili.

Dogodilo se je že večkrat, da smo na sporočila zastopnikov temu ali onemu ustavili list; pozneje smo dobili od nekaterih pritožbe, da smo jim ga ustavili ne da bi jih preje opomnili ali da bi jih zastopnik obiskal ter jih opozoril, da jim je naročnina potekla. Takih neprilik ne bo, če bi naročniki skrbeli da obnove na-

ročnino vsaj v teku par tednov potem ko jim poteče.

Tekoča številka Proletarca je 936. Ako je številka v oklepaju poleg vašega imena na naslovni strani manjša kakor 936, ste zaostali z naročnino toliko tednov kolikor je tekoča številka Proletarca manjša od vaše v oklepaju. Obnovite jo, da si zasigurate redno prejetje. Ob enem nam prihranite delo in stroške pri pošiljanju opominov, zastopnikom pa pota. Ako morete, pošljite poleg svoje še kako drugo naročnino. Vaš znanec vas večkrat obišče. Pri delu pridete v dotiko s tem ali onem, pa se pogovarjate tudi o listih. Poskusite jih pridobiti v naš krog.

Če vam sredstva dopuščajo, naročite Proletarca svojem v domovini. Koliko stane naročnina za Evropo, je razvidno na prvi strani. Vsota se vam zdi mogoče visoka, toda če pošljete Proletarca ljudem ki radi čitajo, boste imeli zadoščenje, da je dobro vložena.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Sedaj je na dnevnem redu grozdje, preše, sodčiki itd. Razprava o teh rečeh bo trajala do pozne jeseni, potem pa pričnemo reševati druge zamotane probleme. Kajti v "moštu" je modrost in resnica.

V nobenem oziru ne čutimo preganjanja in zatiranja toliko kot v stvarih, ki se tičejo prej omenjenega vprašanja. Kar je dovoljeno sosedu, ni tebi. Enim preobrnejo vse pohoštvo da bi našli prepovedano pijačo, drugim puste svobodno "točiti". V ene kraje pride vlak za vlakom grozdja, v druge si ga ne upajo naročiti niti en vagon. Vse se bi potrpelo, vsega hudega smo navajeni, nismo pa navajeni, da nam bi kdo kratil svobodo ki smo jo celo pod vladno kraljev in cesarjev imeli. V naši javnosti socializem in razredni boj torej ni glavno in edino vprašanje.

Krščanski misijonarji na Kitajskem se pritožujejo, da so Kitajci pričeli bojkotirati krščanske šole. Krivi so boljševiki in rusko zlato. Mogoče bi se našlo vzrok kje drugje. Npr., Kitajci so morda spoznali, da je med krščanskimi narodi najmanj ljubezni do bližnjega, in najmanj krščanstva. To so namreč lahko izkusili na lastni koži brez pomoči boljševikov.

V Zagrebu se nemškutari bolj kakor se je v času ko Hrvatje, Srbi in Slovenci še niso bili "en narod". Narodni dijaki hočejo to grdo napako zagrebške gospode odpraviti s palicami. V svojem velikem navdušenju za sveto hrvatsko stvar pretepajo v restavracijah, boljših gostilnah in hotelih celo tujce, misleč da imajo opraviti s Hrvati ki nočejo govoriti hrvatsko.

V Zeiglerju, Ill., se je na seji premogarske unije dne 11. avgusta dogodil splošen pretep, ker so pesti v sili najboljše argumenti. Pet oseb, med njimi trije subdistriktni uradniki U. M. W., so bili precej težko pobiti. Kapitalisti, dasi nimajo niti od daleč toliko enotne interese kakor delavci, se na svojih sejah nikoli ne pretepajo. Če rabijo pretepačev, jih najamejo med delavci zato da delavce pretepajo.

Zvonko Novak pravi v Enakopravnosti, da je za društva SSPZ. protipostavno podpirati Izobraževalno akcijo JSZ., kateri pa bi Zvonko dal rajše kakšno društvo ime. Njegov dopis je indirektno naslovljen tudi na društva SNPJ. Zvonko je baje študiral pravo, ali z advokaturu se ne bo nikoli preživljal.

Članstvo SSPZ. da mnogo več za cerkev kakor za Izobraževalno akcijo. To velja za vsako drugo slovensko napredno podporno organizacijo. Na društva SNPJ. je bil pred kratkem naslovljen apel, da naj prispevajo v Scopesov obrambni fond, ne da bi bilo o tem kaj rečeno v čarterju. Podpirala so stavkarje, kar tistim gospodom ki imajo pri postavah največ besede tudi ni posebno po godu. NHZ. je dala l. 1921 tisočake gladnim v Rusiji in tudi bednim na Hrvatskem je pomagala. O takih podporah v čarterju ni ničesar rečeno.

Kdor argumentira s postavami na način kakor argumentira Zvonko Novak v omenjenem dopisu, pokaže da je smešen in otročji po vrhu. Svoje sovraštvo do "čikaške klike" bi lahko kako drugače izrazil, da bi kaj zaleгло.

Neki dopisnik v "D. S." je za jasno politiko v SNPJ. Veliko bolj pametno bi bilo, če bi bil za jasno politiko v svoji stranki.

Na šentpavelski konvenciji junija 1924 so bila zastopana s svojimi delegati tudi nekatera društva SNPJ., NHZ. in drugih jugoslovanskih organizacij. Ti delegatje so pomenili za društva velike stroške za prazen nič. A proti postavam to vendar ni bilo.

"D. S." je priobčila "editorial" proti Molekovi resoluciji. Pravi, da je bil to l. 1912 mogoče dober dokument, sedaj pa je treba bolj marksističnega in leninističnega. Stavim, da urednik neodvisnega lista nima poguma priobčiti Molekovo resolucije in zapisati poleg nje to kar je zapisal v editorialeu.

Dobro, pa sprejmimo kaj bolj revolucionarnega. Editorial nič ne pove kaj je to, "bolj marksistično in leninistično", a s časoma mogoče izvemo.

V Chicagi je neko društvo KSKJ. odklonilo vstopnice, ki jih je dobilo od odbora skupnih pevskih društev za priredbo v prid fonda za zgradbo doma slepih v Sloveniji. Društvo je nasvet iz farovža svetovalo pevskim društvam, da naj vprašajo za fond JRZ. Razun tega je dalo še par drugih nasvetov, ki so stali dva centa poštnine. Tako je društvo sv. Alojzija izrazilo krščansko ljubezen in krščansko usmiljenje.

Petsto slepcev je baje v Sloveniji, ki bi potrebovali tak zavod. Stavim kolikor hočete, da je med temi slepci 400 zelo, in 100 pa zmerno pobožnih. Pevska društva v Chicagi niso vprašala da li so pomoči potrebni slepci v Sloveniji verni ali neverni, ampak so sklenila prirediti koncert njim v prid. Ta pevska društva ne naglašajo krščanstva. Društvo ki je vstopnice vrnilo, je stoodstotno krščansko, namreč z besedami. V dejanjih pa ni krščansko, ne človekoljubno, ampak fanatično klerikalno ter zelo nevedno.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

V nedeljo dne 30. avgusta ob 9. dopoldne konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. za zapadno Pennsylvanijo v Cansonsburgu.

Konferenca ohijskih klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije se vrši v nedeljo 30. avgusta v Barbertonu, O.

Konferenca članstva soc. stranke za osrednji zapad se vrši v Chicagi v soboto 29. avgusta. Dan pozneje velika socialistična manifestacija v Riverview parku. Debs nastopi na obeh zborih.

WAUKEGANSKA POŠTA.

V poletnih mesecih so bili včasih listi v zadregah za gradivo. Tem mesecem so rekli "doba kisljih kumarcev". Nanje smo se spomnili, ko smo videli v "D. S." z dne 6. avgusta dopis o pikniku tukajšnjega socialističnega kluba in samostojnega izobraževalnega kluba. Tisti, ki je streljal s kisljimi "kumarci", se je podpisal "Waukeganski puškar". Jako slab puškar.

Brumna "puška" (iz bezga) ima zelo slabo cevko. Znaša se nad "Waukegansko pošto" in "Proletarcom" ter ponavlja skozi Novakova usta kar je bilo v "D. S." že nešteto krat natisnjeno. Puškar je narobe pomeril, pa tudi streljati ne zna. Ko je počilo, je udarec kopita zadel njega, kumarca pa milwauškega urednika. Drugič naj bolj pazita.

Pravijo, da blatimo, napadamo in natolcujemo. To so same nelepe stvari. Na nesrečo pozabijo navesti dokaze. Znano jim je namreč, da ne blatimo, ne napadamo in ne natolcujemo. In znano jim je tudi, da včasih posvetimo za kulise, potem pa povemo kaj smo videli in kaj ne bi smelo biti tako kakor je in povemo tudi kako bi moralo biti. To pa prizadetim ni prav, ampak mi ne moremo pomagati.

V milwauškem slovenskem listu, o katerem je "Proletarec" pisal da ni nikjer v seznamih ameriških časnikov zaznamovan kot delavski list, ampak kot "independent", zato da lovi oglase, sta bila priobčena dva dopisa iz Waukegana naenkrat. Kdor ne ve kaj je zmerjanje in natolcevanje, lahko razvidi iz takih umotvorov kakor so dopisi v "D. S."

Še dve kumarci je izpustila "puška". Z eno konstatira, da se waukeganski delavci ne zanimajo za socialistične (on pravi "s. p.") shode. Z drugo pa denuncira. Kar se tiče prve: če bi govornik kaj "talal", bi bile "puške" prve ki bi se prerinile skozi in molile roke, čeprav ne bi bile žuljave. Kar se tiče druge, samo toliko: to je sad vašega dela "za narod", vaših tradicij, vašega lova za profitom. Torej je tudi tukaj nameril svojo cevko na napačen cilj. Mi bomo streljali z "big Bertho", ko pride pravi čas. Danes samo vračamo kumarce, za katere nismo vprašali.

Ako priznate, da se stanovniki dualne naselbine ne zanimajo za politiko, kot to konstatirate v listu h kateremu ste se zatekli ne da bi ga odobrvali, čemu se ne pridružite delu, da se takšno stanje spremeni? Saj imamo socialistični klub! In če vam ta ne ugaja, pa hočete politično delati, zakaj ne pišete uredniku kameleonu po navodila?

Na seji društva, ki temelji na narodni podlagi, je nekdo prečital predlog, da se delnic ne prodaja ljudem ki v to društvo prinašajo "novotarije". Človek ki je to predlagal se malo naslanja na "ta leve", a novih idej se boji! Kako se to strinja z napredkom, ki mu je vedno na jeziku? Tako velik revolucionar, pa se boji novotarij in napredka!

"Mi smo tiči pri poliču!"

Nekdo je vprašal odbor, da naj pojasni, kaj pomeni program, ali geslo "narodna podlaga". Odgovor: No, ali še tega ne veš? Narodna podlaga je narodna podlaga! Sedaj razumeš, ne?

Da, sedaj tudi mi vemo.

Ob Novem letu stopijo v veljavo nova pravila našega Doma. Med drugimi je tudi paragraf, ki pravi, da se ne sme poročati neresnice v časopise. Navidez je to dobra točka. Toda če jo pogledate od bližje, ima Mussolinijev pečat. Kaj pa je neresnica? Mussolinijev deportira iz Italije poročevalce zunanjih listov, — on pravi da zato ker ne poročajo resnico, poročevalci pa trdijo, da zato ker poročajo resnico. Starodavna resnica je, da smatrajo tisti ki so v vodstvu, ali na vladi, za neresnico vse kar jim ne ugaja. Tako so vse vlade preganjale ne tiste ljudi ki so govorili laž, ampak tiste ki so govorili resnico. Kajti laž se prej ali slej gotovo izkaže za laž. Resnica ostane resnica, zato se jo branijo in zatirajo.

Odbori imajo svoje dolžnosti. Odborniki so izvoljeni da izvršujejo naložene jim funkcije. Za čast in svetnike se jih ne voli v odbore ki zahtevajo aktivnih moči. Kdor svojih nalog v odborih ne more izvrševati, mora biti pravičen napram svoji časti in društvu ter se umakniti. V nasprotnem slučaju ovirajo napredek organizacije, posebno če je taka organizacija odvisna od trajnih aktivnosti. Med pipčarskim klubom

postala z zedinjenjem
KASPAR STATE BANK
in
AMERICAN STATE BANK

SPLOŠNO PRIZNANA

kot zanesljiva in konservativna banka

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Avenue, vogal 19. ceste
CHICAGO, ILLINOIS

Imovina Dvajset Miljonov Dolarjev

hom in kulturno organizacijo je velika razlika. Pri prvem so odborniki lahko samo za sarže, pri drugi pa se s saržami nikamor ne pride. Malo pa je ležeče tudi na članih. Ležeče je na njih vse, če verujemo pregovoru, da kakršno je članstvo, tak je odbor.

Iskra pravi, da bi bilo dobro otvoriti enketo o napredku. Tudi nam se zdi, da bi bilo dobro dognati kaj se v naši javnosti smatra pod to besedo.

Socialistični klub št. 45 bo imel v bodoče dve seji na mesec. Ena bo namenjena samo razpravam. To je velik korak naprej. Rojaki, ki še niste člani kluba, pridružite se mu in udeležujte se njegovih sej. Sklep da se bo vršila ena seja vsaki mesec samo za razpravljanje o važnih vprašanjih, je pozdraviti. V nedeljo 30. avgusta bo na klubovi seji razprava o problemu zavarovanja za delavce. Tu se bo govorilo o naših podpornih organizacijah in njihovih funkcijah, o socialnem zavarovanju, o dolžnosti družbe do delavcev, o bolnišnici in drugih podporah. Ker se bo v tej naselbini vršila konvencija SNPJ., in ker je tudi v naši naselbini skoro vsakdo član ene ali druge podporne organizacije, bo ta razprava vsekakor zanimiva.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Nasprotnike socialističnih aktivnosti v podpornih organizacijah prosimo, da naj javno povedo zakaj jim nasprotujejo. Prosimo tudi da se izrazijo, da li je po njihovih mislih tako delovanje članstvu v korist ali škodo. Ker je to javno vprašanje, upamo da bo tudi odgovor javen.

Tri kolone napisanega, ali odgovora nikjer.

Tri kolone prostora je porabil g. F. N. v "D. S.", ne da bi odgovoril z dokazi na svoje trditve v eni prejšnjih izdaj. Mar naj bi kaj izrezal in si prihranil delo. Vse zastoj — kdor ve da laže, ne bo nikoli odgovarjal z dokazi. Mr. F. N. ve da je lažnik, zato nikoli ne citira vprašanj ki so stavljena na njihov naslov, pač pa namigava, češ, čemu ne pišete o tem in onem.

Govori zelo mnogo o boleznih, kar je znamenje da ima res velike želodčne muke. Mogoče bi pomagalo Trinerjevo vino. Ko bi vsaj v glavi ne imel take praznote! Pa za tak list kot je "D. S." je tudi praznota dobra.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seja soc. kluba št. 27, JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejami in da agitira za pridobivanje novih članov; čimveč nas bo tem lažje bomo vršili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Bizite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Borba za LaFollettovo mesto v Wisconsinu.

Wisconsinski progresivci se dosedaj še niso mogli zediniti, komu bodo sledili kot svojemu voditelju. Gubernator Blaine ima mnogo pristašev, toda imajo jih tudi drugi vodilni politiki iz LaFollettovega tabora. Za vodstvom stremi med drugimi tudi Robert LaFollette, Jr., sin pokojnega senatorja LaFolletta, ki je v prošli predsedniški kampanji nastopil na mnogih shodih. Robert LaFollette bo tudi kandidat za senatorja na izpraznjeno mesto svojega očeta. Mnogo progresivcev ga podpira, ali tiste mase kakor jo je imel za seboj pokojni senator, ne bo imel za seboj. Coolidgovi republikanci mislijo da je sedaj prišel čas ko se zopet lahko polaste kontrole v wisconsinski republikanski stranki, katero imajo sedaj v rokah lafollettovci. Prošli teden so imeli konvencijo, na kateri je bil nominiran za kandidata v zvezni senat Roy P. Wilcox iz Eau Claire. Wilcox je pristaš stare garde in Colidgove politike. Boj bo torej ne le za izpraznjeni wisconsinski sedež v senatu, ampak tudi za kontrolo republikanske stranke v Wisconsinu. Trije kandidatje se bodo borili na republikanskem tiketu za senatorsko nominacijo.

Socialistični kandidat za senatorja je John M. Work. Svoj prvi kampanjski govor je imel dne 19. julija na socialističnem pikniku in shodu v Milwaukee, katerega se je udeležilo okoli petindvajset tisoč ljudi.

Ne starajte se!

"Edini ljudje, ki v resnici služijo svetu, so mladi ljudje in ljudje, ki se nikdar ne postarajo. Ljudje, skozi katerih sistem gre para vedno z močjo in ki nikdar toliko ne otrpnejo, da bi se njih mašinerija sedla," je dejal pokojni predsednik Woodrow Wilson. Te besede vsebujejo veliko resnico, mi hočemo samo pridejati, da se mora vsako mašinerijo držati čisto, in človeški želodec rabi čistot bolj kot katerikoli drug stroj. Trinerjevo Grenko Vino je prava preparacija za ta namen. Očisti želodec in črevesje ter je obdrži čisto tako, da se počutite udobne tekom vročih poletnih dni. Za poletje vam ni boljše tonike. Vaš lekarnar ali trgovec vam bo postregel, ako ne, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill. — Imejte tudi Triner's Fli-Gass pri rokah, ki na mestu ugonobi muhe in komarje!

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (L. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA REPATICA. (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIAE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.28
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertje, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
EA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIŃNE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana65
ZENINI NABE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. sv. vezan	1.50
III. sv. vezan	1.50
IV. sv. vezan	1.25
V. sv. vezan	1.00
VI. sv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, in francoskine prevod I. Hrčar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevod Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poszije, broširana65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NABODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana28
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana38
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske. broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITICNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.	
ALI JE BELGIJA PRENHALA FUNKCIONIRATI? De-bata20
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00